

T. C.  
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI



# MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN  
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

**SERAMİK VE CAM TEKNOLOJİSİ**

**ÖZGÜN FORM TASARLAMA**

ANKARA 2008

### Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşılabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

# İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR .....	ii
GİRİŞ .....	1
ÖĞRENME FAALİYETİ -1 .....	3
1. ÖZGÜN SERAMİK SANATI .....	3
1.1. Günümüz Seramik Sanatçıları .....	3
1.1.2. Çağdaş Türk Seramik Sanatının Boyutları .....	17
1.1.3. Evrensel Boyuttaki Türk Seramiğinden Örnekler .....	18
1.1.4. Özgün Form .....	22
UYGULAMA FAALİYETİ .....	31
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME .....	32
ÖĞRENME FAALİYETİ -2 .....	35
2. ÖZGÜN TASARIMI YAPILAN FORMUN PERSPEKTİF ÇİZİMİ .....	35
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME .....	40
MODÜL DEĞERLENDİRME .....	42
CEVAP ANAHTARLARI .....	45
KAYNAKLAR .....	47

# AÇIKLAMALAR

<b>KOD</b>	<b>215ESB103</b>
<b>ALAN</b>	<b>Seramik ve Cam Teknolojisi</b>
<b>DAL/MESLEK</b>	<b>Serbest Seramik Şekillendirme</b>
<b>MODÜLÜN ADI</b>	<b>Özgün Form Tasarımı</b>
<b>MODÜLÜN TANIMI</b>	Günümüz ve geçmiş, dünya genelinde seramik sanat ve sanatçıları tanıdığı tasarımı tekniğine uygun olarak açık kuyu etüdünün yapıldığı edebilecek ve perspektif çizim becerisinin kazanıldığı bir öğrenme materyalidir.
<b>SÜRE</b>	40/32
<b>ÖN KOŞUL</b>	Perspektif ortak alan modülünü almış olmak
<b>YETERLİK</b>	Özgün form tasarımı yapabilmek
<b>MODÜLÜN AMACI</b>	<b>Genel Amaç</b>  Bu modül ile uygun ortam sağlandığında, izlenimleriniz sonucunda kendi özgün formunuzu üreterek, açık –kuyu etüt ve perspektif çizimini teknige uygun olarak yapabileceksiniz.  <b>Amaçlar</b>  1. Günümüz ve geçmişte, dünya genelinde sanat ve sanatçılar ile ilgili olguları kavrayarak öğrendikleriniz, ışığında kendi özgün formlarınızı üretebileceksiniz. 2. Tasarım tekniğine uygun olarak açık-kuyu etüt edebilecek ve perspektif çizimini çalışabileceksiniz
<b>EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI</b>	<b>Ortam</b> Aydınlık, geniş ortam <b>Donanım</b> Tahta, masa, kalem, kâğıt, silgi, cetvel, pergel, parşömen kağıdı, resim kağıdı
<b>ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME</b>	Tamamladığımız her faaliyet sonrasında uygulamasını yaptığımız her faaliyet için kendinizi değerlendireceksiniz.

# GİRİŞ

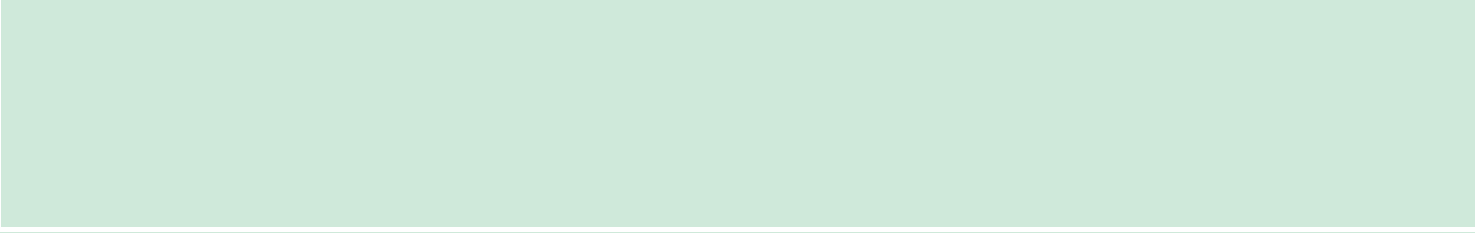
## Sevgili Öğrenci,

Seramik, dünyanın en eski el sanatlarından birisidir. İnsanoğlunun ateşi bulmasıyla ve çamurdan yaptıkları formları pişirmeyi keşfetmeleri ile seramik insan hayatında yerini almıştır. Zaman içinde gelişmeler göstererek bugünkü yerini almıştır. Bugün evimizde süs eşyasından tutun da uzay mekiklerinin gövdesine kadar bir sürü alanda seramik karşımıza çıkmaktadır.

Seramik form tasarımında teknik bilgi ve becerilerin yanı sıra, tasarım öğeleri ve ilkelerin kavranması, özümsemesi, yaratıcılığa büyük katkı sağlar. Tasarım, bir eserin oluşmasında önemle üzerinde durulması gereken bir konudur. Bir uğraşa veya yapılan bir çalışmaya tasarım denebilmesi için, onun amacı, yaratıcılık değeri, bilinçlilik, alışılmışın dışında olmak ve özgün bir niteliği bulunması gibi değerlere sahip olması gerekir.

Bu nedenle tasarım ilkelerini kavrayarak kişisel birikim, yaratıcılık ve estetiğin bir araya getirilmesi ile yapılan çalışmalar sonucu ortaya çıkan iş, eser niteliği taşır. Bu eser kişinin yeteneği, ilgisi ve sevgisine eğitim yolu ile yeterlilik kazandırılmasını sağlar.

Bu modülü tamamladığınızda günümüz ve geçmiş ile dünya genelinde seramik sanatı ve sanatçıları ile ilgili olguları kavrayarak öğrendikleri ışığında kendi özgün form tasarımını yapabilecek ve şekillendireceksiniz.



# ÖĞRENME FAALİYETİ-1

## AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler ve kazandırılacak beceriler doğrultusunda, aydınlık, temiz bir ortamda izlenimleriniz sonucunda kendi özgün formunuzu üreteceksiniz.

## ARAŞTIRMA

- Günümüz ve geçmiş, dünya genelinde seramik sanatını ve sanatçıları araştırınız.
- Çağdaş seramik sanatının boyutlarını araştırınız.
- Tasarımı tekniğine uygun olarak açık-koyu etüt ediniz, perspektif çizimini yapınız.
- Topladığınız dökümanları ve bilgileri rapor haline getiriniz.
- Hazırladığınız raporu ve çalışmalarını sınıf ortamında arkadaşlarınızla tartışınız.
- Bu araştırma için seramik atölyeleri, okulların seramik bölümleri, kütüphaneler ve internetten yararlanınız.

## 1. ÖZGÜN SERAMİK SANATI

### 1.1. Günümüz Seramik Sanatçıları

Ülkemizde önceleri usta-çırak ilişkisi ile devam eden seramik, teknik ve teorik bilgilerle donatılan, iş eğitime dayalı sistemde ustanın yeteneği ve bilgisi doğrultusunda eğitilen çırak, konusunda uzmanlaşmıyordu. Bu durumda insanların alanlarında yetişmeleri için eğitim ve öğretimin gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de sanat eğitimi 1884 yılında “Sanayi-i Nefise Mektebi Âli’sinde yürütülmekteydi. Bu kurum içinde, yabancı hocaların teşviki ile 1930’da seramik atölyesi “Türk Çiniciliği” adı altında kurulmuştur. Daha sonra İsmail Hakkı Oygur ,Vedat Ar ve Hakkı İzzet Bey’in seramiği özgün ifade aracı olarak ele almaları ile geleneksel seramik anlayışına yeni boyutlar girmiştir.

Böylece İsmail Hakkı Oygur tarafından seramik eğitiminde örgütlenme, endüstri ile ilişkiler kurulması, ulusal ve uluslararası seramik sanatı ilişkilerinin temeli atılmıştır.

Buna dayalı olarak çağdaş Türk seramik sanatının gelişmesine katkıda bulunan sanatçıları ikiye ayırabiliriz. Bu kategorideki bazı sanatçıların çağdaş Türk seramik yapıtlarının özelliklerini inceleyeceğiz.

➤ **Grup Sanatçılar**



**Resim 1**



**Resim 2**

**AYFER – SABİT KARAMANİ** (Ayfer: 1933, Sabit: 1916–1993): Karamaniler, stilize kadın hayvan figürlerinin kullanıldığı pano ve serbest seramikleri ile tanınmışlardır. 1950–57 arasında İstanbul’da Güzel Sanatlar Akademisi’nin (MSÜ) Tekstil ve Seramik bölümlerinde eğitim gören Ayfer Karamani ile 1950’lerde fotoğraf çalışmalarıyla dikkati çeken Sabit Karamani’nin stilize hayvan figürlerinin yer aldığı pano ve serbest formlarda uyguladığı renkler sanatçı kimliği-ni vurgulamaktadır. Uzun yıllar kaya formu üzerinde yoğunlaşan Ayfer Karamani ise son dönem çalışmalarında görülen kadın figürlerinde insan sevgisini işlemektedir. Karamaniler pek çok özel kuruluş için pano ve uygulamalar yapmışlardır (bk Resim1), (bk Resim2).

**NASİP İYEM** (1921): Anadolu insanını konu aldığı pişmiş toprak çalışmalarıyla tanınan İYEM 1939’da MSÜ Resim bölümüne girmiş. Seramik yaşamı 1958’de Eczacıbaşı Seramik Fabrikası’nda başlamıştır.1963’te kendi özel atölyesini kuran sanatçının çalışmalarının çoğu, insan sorunları ve yaşam kavgası üzerine kurulmuştur. Anadolu kadın ve çocuk figürlerinden oluşmuş pişmiş toprak biçimlerinde sınırsız bir yüzeyi yeğleyen İYEM çalışmalarında renge pek yer vermemektedir.(bk Resim3)



**Resim 3**



**ÖMER VEDAT AR (1907):** Endüstriyel seramikleriyle tanınan Ar, 1925'te SANAYİ-İ NEFİSE MEKTEBİ'ne girmiş, 1928'de açılan Avrupa sınavını kazanarak devlet bursuyla Paris'e gitmiş. GSA'da öğretim üyesi olmuş; Türkiye'de endüstriyel seramik eğitimi başlatan kişi olarak tanınan Ar, seramik alanındaki çalışmalarının yanı sıra film yönetmenliği ve sahne dekoratörlüğü de yapmış, ayrıca Türkiye'nin ilk reklâm filmi yönetmeni ünvanını almıştır.

**HAKKI İZET (1909–1977):** Stilize hayvan figürlü, işlevsel seramikleriyle tanınır. 1928'de İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi' nin Afiş Bölümü'nü bitiren Hakkı İzet aynı yıl devlet bursuyla Almanya'ya gönderilmiştir. Bres-lau'da (b.Wroclaw, Pol.) bir yıl okuduktan sonra Berlin Akademisi'nin Heykel Bölümü'ne girmiş, mezun olduğu 1933'te Türkiye'ye dönmüştür. İlk olarak Gazi Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü'nde modelaj dersleri veren Hakkı İzet, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1952-55 arasında Ankara Kimya Teknik Yüksek Okulu'nun Seramik Bölümü'ne atanmıştır.1953'te ABD'de Washington Camisi çinilerini yapmak üzere görevlendirilen sanatçının desenlerini çizdiği bu 40 bin adet çini, Kütahya'da üretilmiş ve yerinde monte edilmiştir. 1956'da ham madde araştırmaları yaparak henüz kuruluş aşamasında olan Çanakkale Seramik Fabrikası'na da yardımcı olan Hakkı İzet'e 1957'de İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nun SeramikBölümü'nü kurma görevi verilmiştir. 1970'lerde bu okulun müdürlüğünü de yapmıştır. Aynı dönemde Kütahya'da Türk-Alman ortaklığıyla kurulan Çinikop'ta (Çini Kooperatifi) teknik danışmanlık yapmıştır. Süslemeci olmayan bir tavır gözlenen seramiklerinde özellikle stilize hayvan figürlerine yer vermiştir (**bk Resim4**).



**Resim 4**

**İSMAİL HAKKI OYGAR** (1908–1975): Oksitlerle renklendirilmiş akıtma sırlı işlevsel SERAMİK'leriyle tanınır.1923'te İstanbul Sanayi-i Nefise Mektebi'nde resim eğitimini tamamladıktan sonra Paris'e gönderilmiştir. Paris Dekoratif Sanatlar Yüksekokulu'nda iç mimarlık ve dekorasyon öğrenimi gören Oygur, orada yaptığı ilk seramiklerini 1928'de sergilemiştir. 1930'da Türkiye'ye dönen sanatçıya İstanbul Sanayi-i Nefise Mektebi'nin Tezyinat ve ona bağlı Seramik ve Türk Çiniciliği Atölyeleri'ni kurma görevi verilmiş, böylece Oygur seramikte çağdaş eğitime geçişi başlatan kişi olarak anılmıştır. Yapıtlarında bakır küfü, demir pası, metale dayalı renklendirme tekniği ağırlıklıdır. Seramik dışında heykel ve resimle de ilgilenen sanatçının çalışmaları Türk-İslam sanatının sentezi olmakla birlikte, aslında Batı etkisindedir. 1936'da İzmir Enternasyonal Fuarı'nın düzenlenmesinde sanat danışmanlığı yapan Oygur, uluslararası pek çok seçici kurulun da üyesi olmuş; 1967'de Uluslararası Seramik Akademisi'nin geleneksel sergisinin ve genel kurulunun İstanbul'da yapılmasına öncülük etmiştir.

### ➤ **Grup Sanatçılar**

**AYDAN KUT:** Güzel Sanatlar Akademisi Sadi Diren atölyesinde gördüğü seramik eğitimini 1978–1980 yıllarında Almanya'daki çalışmalarıyla geliştiren Kut, Berlin, Stuttgart, Koblenz ve Belçika'da katıldığı grup sergileri ile daha önce yurt dışında etkinlik göstermiş bir sanatçıdır. Sadi Diren'in yanında edindiği temel bilgiler, sağlam kurgulu, dengeli ve konstrüktif form anlayışına Almanya'da Lauther Fischer ve Azade Köker aracılığıyla malzemeyi çok farklı biçimde tanıma ve teknik olanakları eklemiştir.

Seramik hamurunu serbest biçimlendirme ya da plaka tekniğiyle belirli kıvamda tutup biçerek, yaşayan bir gereç olarak algılamaktadır. Sergilerinde yassı ve yuvarlak formlardan oluşan küçük ve orta boy seramiklerde doğadaki ritimleri, plastik değerleri irdeleyerek organik bir yayı, plan ayrımları, duyarlı doku ve kıvrımlar, formlardaki orantı özellikleri bir deformasyonu soyutlaştırma yaptığı gözlenmektedir. Genellikle siyah beyaz, turkuvaz, deniz mavisi ve topraksı renkli denizaltı nesnelere ve balık formlarından çıkış yapan yeni seramiklerinde önce, arkaya hareket, kesin çizgilere aktarma, iç konstrüktif yapı ve defermasyon gibi özelliklerle seramiğin soluk alan, yaşayan bir nesne olduğunu belirtmek istemektedir. Eserlerinde çağdaş ve özgün form tasarımları ile karşımıza çıkmaktadır. (**bk Resim 5**).



**Resim 5**

**TÜLİN AYTA:** Doğada ilk bakışta görünmeyen ayrıntıları yansıttığı seramik pano ve formlarıyla tanınır. 1960–65 arasında Güzel Sanatlar Akademisi'nde (MSÜ) Seramik ve Türk Çiniciliği Atölyesi'nde öğrenim gören Ayta, 1966'da Hollanda'ya gitmiş; Delftteki bir porselen fabrikasında bir yıl serbest çalışmış; 1967'de Türkiye'ye döndükten sonra da bir süre Sümerbank Yıldız Porselen Fabrikasında görev almıştır. 1968–72 arasında Milli Eğitim, Bakanlığı tarafından burslu olarak Avrupaya yollanan sanatçı Belçika, Hollanda ve Fransa'da mesleki araştırmalar yapmıştır. 1972–86 arasında MSÜ Güzel Sanatlar Bölümü Başkan. Sanatçının Toprak Sanatında Dekoratif Uygulama Yöntemleri, Toprak Sanatında Teknik Terimler Sözlüğü adlı kitaplarının yanı sıra inceleme yazıları ve bildirileri de bulunmaktadır. Çalışmalarının büyük bir bölümünü oluşturan pano ve duvar kabartmalarında doğada var olan ayrıntıların soyut yansımaları görülür. Ancak bu soyutlama, ilk bakışta fark edilmeyeni ortaya koyma adına sanatçı tarafından yapılmış bilinçli bir seçimdir (bk Resim 6).



**Resim 6**



**Resim 7**

**İLGİ ADALAN:** Siyah-beyazın egemen olduğu soyut seramik formlarıyla tanınan Adalan, 1953-59 arasında öğrenim gördüğü Güzel Sanatlar Akademisinde (MSÜ) Cemal Tollu atölyesinde resim çalışmıştır. Mezun olduktan sonra bir süre Cep ve Arena tiyatrolarında görev almış, daha sonra resme dönerek, beş yıl kadar resim hocalığı yapmıştır. Adala'nın seramiğe ilgisi 1960'ta Gorbon Seramik Fabrikası'nda görev almasıyla başlamıştır. Sanatçının formlarında kalıplarda şekillendirilmiş, deforme edilmiş insan figürü ve ellerin soyutlamalarının oluşturduğu kompozisyonlar ağırlıktadır. Çalışmaları halen kendi atölyesinde sürdürmektedir (bk Resim7).

**MELİKE ABASIYANIK KURTIÇ** (1930): Küresel formlu seramikleri ve denizkestaneleri çizimleri ile tanınır. Seramik çalışmalarına 1960–62 arasında Eczacıbaşı Seramik Fabrikası'nda başlamıştır. 1963–66 arasında Kopenhag'daki Danimarka Kraliyet Porselen Fabrikasında yüksek pişirimli gözeneksiz set seramik bölümünde form, Kopenhag GSF'nde sır çalışmaları yapmıştır. Seramiğe ilk başladığı 1960'lardan beri küresel formlar üzerinde çalışan Kurtiç'in ilk seramikleri tarih öncesi Anadolu uygarlıklarının etkilerini yansıtır. Büyük ölçekli, geniş ağızlı bu kaplarda yüzeyin akıcılığı ve çizginin değişkenliğiyle hareketlilik sağlamıştır. Hareket ögesi, sanatçının daha sonraki “Denizkestanesi” çizimlerinde biçimin oluşmasında etkili olmuştur. 1960'ların ortasına doğru kapalı küresel form arayışlarına yönelen



Resim 8

Kurtiç, giderek yüzeyde yarıklar ve çatlaklar açmış, ardından yüzeye katlanmış ya da buruşmuş kabuki görünümünü veren plastik değerler katarak belli bir hareketlilik sağlamıştır. 1970’lerde, önceki çalışmalarındaki yarık ve çatlaklar büyüyüp açılmış ve küresel form neredeyse dilimlere ayrılmıştır. Yüksek pişirimli gözeneksiz sert seramikle çalışan sanatçının serbest formları giderek heykel niteliği kazanmış, soyutlanmış ve yalınlaştırılmış bitki biçimlerini andıran nesnelere dönüşmüştür. 1976’dan sonra gerçekleştirdiği ve temel biçim küreden hareket ettiği “Denizkestanesi” çizimlerinde sanatçı, kestanelerin dokulu kabuklarıyla hareketli dikenlerini fotoğrafik bir görünümle, bütün-parça ilişkisi içinde merkezi ve merkezkaç hareketini araştırarak vermiştir. Kurtiç, 1980’lerde seramik, çizim ve kes yap tekniklerini birlikte kullanarak denizkestanesi çalışmalarını sürdürmüştür; aynı yıllarda pirinç kâğıdı üstüne, saydam birkaç yüzeyden oluşan ve denizkestanelerine, güneşin doğuşunu ve batışını çağrıştıran, renklerin iç içe geçtiği derinlikle resimlere yönelmiştir. Kurtiç’in bu çalışmalarında sanat yaşamının çeşitli yönlerinin bileşimini bulmak olanaklıdır. (bk Resim 8).

**BİNGÜL BAŞARIR** (1938): Dokunun ağırlık kazandığı pano ve serbest seramikleriyle tanınan Başarır, seramiğe 1960’ta İstanbul’da seramik sanatçısı FÜREYYA KORAL’ın atölyesinde başlamış. 1962’de kendi atölyesini kurmuştur. İşlevsel formlar ürettiği ilk çalışmalarından sonra doku üzerine yoğunlaşmış, yapıtlarında kimi zaman rastlantısal, kimi zaman da denetimli kabartma ve çatlama oluşmuştur. Kömür curufu ve cam gibi malzemeleri seramikle birleştiren sanatçının pano ve formlarındaki ağırlık DOKU dadır (bk Resim9).



**Resim 9**

**ÜNAL CİMİT** (1934–1993): Çok renkli, çatlak sırlı büyük duvar tabakları ve serbest seramik çalışmalarıyla tanınır. Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü’ne giren Cimit, 3 yıl Halil DİKMEN ve Bedri Rahmi EYÜPOĞLU ‘nun atölyelerine devam ettikten sonra Almanya’ya giderek Offenback Uygulamalı Güzel Sanatlar Yüksek Okulu’na girmiş daha sonra HÖHR-GRENZHAUSEN Devlet Seramik okulundan mezun olmuştur. Bir süre heykeltarihi Fr. Schmit REUTR in asistanlığını yaptıktan sonra 1970’lerin başında Almanya’da pek çok seramik ve porselen fabrikasında form ve dekor tasarımcısı olarak görev almıştır.

**ALEV EBÜZİYA** (1938, İstanbul): Olağanüstü ince cidarlı çanaklarıyla tanınır. Sanat eğitimi 1956–58 arasında İGS Akademisi Heykel Bölümü'nde Ali Hadi Bara atölyesinde yapmış, aynı yıllarda bir yandan FÜREYYA KORAL'ın atölyesine devam etmiştir. Birçok yerde seramik alanlarında çalışmış ve eğitim görmüştür. Seramik alanında kendini yetiştiren sanatçı yüksek pişirimli gözeneksiz, sert seramik çalışmakta, ayrıca gerek hamur bileşimi, gerek sırlarını kendi yapmaktadır. Çok küçük dipli, geniş kanallı, ağza doğru hafifce daralan ve bitiş noktasından belli belirsiz dışa açılan derin çanakları, eski Anadolu ÇANAK-ÇÖMLEK'lerinden izler taşır. İnce hamur bantlarının aşağıdan yukarı doğru üst üste konması ilkesine dayanan fitil ile biçimlendirme tekniğiyle çalışan sanatçının çanakları, yumurta kabuğu inceliğinde, hafif ama son derece yoğun bir yüzey gerilimiyle yüklüdür. Diplerin çok küçük olması, hatta geç örneklerde çanağın yerle temasının neredeyse sıfıra indirilmesi hafiflik ve genişlik duygusunu artırır. Çanaklarında bu duyguyu pekiştiren bir başka özellik de sanatçının kullandığı tek renkli uçucu tonlardır. Önceleri yeşim yeşili, pembe, eflatun, mor, mercan, kırmızı ve sarıları kullanılan sanatçı son çalışmalarında mavi tonlarına ağırlık vererek siyaha kaçan lacivert, deniz mavisini, turkuaz ve buz mavisini yeğlemiş, ayrıca yüksek pişirimde yapılması en zor olan sarı sırla çalışmaya başlamıştır. Yüzey bezemesine çok az yer verdiği çanaklarında tek bezeme ögesi ağız çevresinde ince bir şerit olarak bırakılan sırsız ya da başka renkteki ince banttandır oluşan bölümdür. Sanatçı ender olarak yüzeyi sivilize çizgiler ya da ok başı öğeleriyle oluşturulan ve çanağın dönerliliğini vurgulayan yatay bantlarla benzer (bk. Resim10).



**Resim 10**



**ERDİNÇ BAKLA** (1938): Stilize insan figürlerinden oluşan seramikleriyle tanınır. Seramik eğitimini 1958–62 arasında İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulunda Hakkı İzet ve Jan Grove ile yapmıştır. Birçok kurum ve kişilerle çalışmıştır.

Yaptığı çalışmalarda çok çeşitli teknik ve biçimlerin egemen olduğu görülür. Sanatçı bu tarihten sonra, rengi çok fazla kullanmadan metal oksitlerle renklendirdiği, dokulu, mat yüzeyli stilize insan büstleri ve heykeller yapmıştır ( bk. Resim 11).



**Resim 11**

**HAMİYE ÇOLAKOĞLU** (1933): Geometrik biçimlerin egemen olduğu, genellikle sırsız pano ve serbest seramikleriyle tanınan Çolakoğlu, eğitimini 1959–63 arasında Floransa Devlet Seramik Sanat Okulunda yapmış, 1965'te kendi atölyesini kurmuştur. 1983'ten beri HÜ GSF 'nde seramik bölüm başkanlığı yapmaktadır. Çolakoğlu, genellikle yüksek pişirimli, gözeneksiz sert seramikle çalışmakta, pano ve işlevsel formlarının yanı sıra kavramsal düzenlemeler de yapmaktadır. Yapıtlarında Sır'a ve renk'e fazla yer vermemiştir. Sınırlarını aşan şöhreti ile evrensel sanata bu yolda ulaşmış ve kendisini bütün batı sanat çevrelerine kabul ettirmiş (bk Resim 12).



**Resim 12**

**SADİ DİREN** (1927): Heykelsi nitelikteki seramik çalışmalarıyla tanınır. Diren 1949'da girdiği GSA Seramik Bölümü'nden 1953'te mezun oldu. Okuldaki eğitimi sırasında Anadolu'da kurulmuş olan eski uygarlıkların, özellikle de HİTİT ve Phryg sanatlarının biçim ve örge anlayışından etkilenmiş ve bu etkiye çağdaş bir anlam kazandırarak özgün yapıtlar üretmiştir. Bu yapıtlardan oluşan ilk sergisinin olumlu eleştirileri almasının ardından 1955'te Almanya'da seramik üzerine eğitim görmüştür ve bu ülkede endüstriyel seramik alanında tasarımcı ve sanatçı olarak çalışmıştır. Almanya'da bulunduğu ilk yıllarda yüzeyleri bezenmiş yalın biçimli yapıtlar gerçekleştirmişti. 1960'tan sonra duvar panolarına yönelmiş, bu panolarda kendi bulduğu özel bir sır tekniği kullanmıştır. 1964'te Türkiye'ye dönen sanatçı mezun olduğu okula öğretim üyesi olarak atanmış, aynı yıl Eczacıbaşı seramik fabrikasının süs ve mutfak eşyası bölümünde sanatçı ve müdür olarak görev yapmaya başlamıştır. Bu dönemde süs eşyası üretimiyle birlikte özel yapı seramiği alanında da çalışmalar yapmıştır. Heykel niteliği ağır basan plastik yapıtlar üretmiştir. Bu tür plastik yapıtlarında seramiğin doğal rengini gizlemek amacıyla üstüne beyaz bir sır sürdüğü ve "angop uygulamaları" adını verdiği çalışmaları ağır basmaya başlamıştır. 1973'ten sonra ise duvar resimlerinde, plastik uygulamalarında ve diğer yapıtlarında ayrıntı çalışmaları belirginlik kazanmıştır. Çalışmalarını bu şekilde devam ettirmiştir (bk Resim 13).



Resim 13



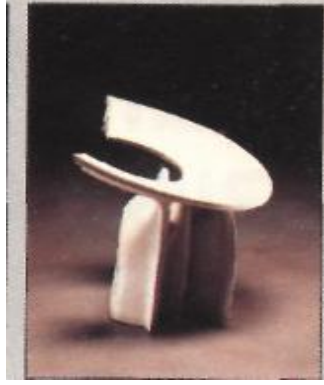
Resim 14



**JALE YILMABAŞAR** (1939): Sık sık kuş örgesine, özellikle de horoz figürüne yer verdiği seramik çalışmalarıyla tanınır. Sanat eğitimi 1958–62 arasında İstanbul Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nda Hakkı İZET'le yapmış, 1964'te aynı okulda asistan olmuş, 1984'te de doktorasını almıştır. Daha sonra gittiği Almanya'da Münih Güzel Sanatlar Akademisi'nde grafik ve resim öğrenimi görmüş, 1985'te ilk kadın seramik profesörü olmuştur. Halen MÜ'de mimaride seramik dersleri vermektedir. Yılmabaşar, Horozlu Kız (1980), Horoz Heykel gibi serbest figürlü seramiklerinin yanı sıra çok sayıda pano çalışması da yapmıştır. İstanbul İl Genel Meclisi Binası buna örnektir. Yılmabaşar, 1980'lerde başladığı resim çalışmalarında genellikle soyut renkçi bir üslup geliştirmiş, seramiklerindeki kuş örgesine resimlerinde de yer vermiştir.(bk Resim 14).

**HALUK TEZONAR** (1942–1994): Daha çok büst çalışmalarıyla tanınır, 1961'de İstanbul Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu Seramik Bölümü'ne girmiş, eğitimi sırasında heykeltçi Hakta KARAYİĞİTOĞLU'nun etkisiyle heykele yönelmiştir. 1965' te okuldan mezun olduktan sonra aynı kurumun Seramik Bölümü'nde asistan olarak görev almış, 1970'te "Kütahya Çiniciliğini Geliştirme İmkânları" adlı doktora tezini hazırlamıştır. Henüz öğrencilik yıllarında başarılı çalışmalarıyla dikkati çeken Tezonar, soyut biçimlerin yanı sıra büst alanında RODİN'in etkilerini yansıtan başarılı çalışmalar da gerçekleştirmiş; özellikle büstlerinde yumuşak ve duygulu bir modelajla güçlü bir ifade kullanmış, kalıp izlerini yok etmemiştir. seramik çalışmalarında ve duvar panolarında da heykel çalışmalarına paralel olarak soyut ve figüratif anlayışı sürdürmüştür.

**BERİL ANILANMERT** (1942): Çalışmalarında doğadan etkilenecek "karşıtlıkların uyumu" ilkesini benimsemiştir. 1963'te İzmir Amerikan Kız Koleji'ni bitiren sanatçı, 1968'de İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Seramik Kürsüsü'nden mezun olmuş ve aynı kuruma öğretim üyesi olarak girmiştir. 1968'den beri yurt içi ve yurt dışında birçok kişisel sergi açan, karma sergilere, bienallere ve yarışmalara katılan Anılanmert, birçok da ödül kazanmıştır. Aynı zamanda UNESCO Plastik Sanatlar Milli Komisyonu'na bağlı Plastik Sanatlar Derneği'nin kurucu üyesi, Uluslararası Seramik Akademisi'nin de üyesidir. İslam seramik sanatı, Anadolu çömlekçiliği, 20.yy seramik sanatı konularında araştırmaları ve çalışmaları bulunan sanatçı, Japon hükümetinin bursuyla 1976'da Japonya'nın çeşitli yerlerinde Japon seramik teknikleri üzerine araştırmalar yapmıştır. Anılanmert 1993'ten beri Seramik Bölümü başkanlığı yapmaktadır. Sanatçı, yapıtlarında kullandığı renklerde sıcak-soğuk, surlarda mat-parlak, biçimlerdeyse keskin-yumuşak gibi karşıtlıklar arasındaki uyumu yakalamaya çalışmış. Tornada çektikten sonra tabakları kırıp yeniden biraraya getirerek geleneksel işlevinden soyutlamış, estetik kaygıya ağırlık veren soyut düzenlemelere yönelmiştir. Sanatçı bu tür yapıtlarında genellikle topraktan fişkırışı simgeleyen konik ve üçgen biçimler üstüne yerleştirdiği parçalarla doğanın ve yaşamın duyarlı dengelerini simgelemeye çalışmıştır. Pano seramiğinde de yeni seçenekler ortaya koyan sanatçı, genellikle çerçevenin dışına taşan öğeler kullanmıştır (bk Resim 15).



Resim 15



Resim 16

**FERHAN TAYLAN ERDER** (1939): Renklendirilmiş killeri bir arada kullandığı pişmiş toprak seramik kabartmalarıyla tanınan Erder, Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni bitirdikten sonra 1959'da İstanbul Güzel Sanatlar grubunda görev almış, 1962'de Almanya'da Krösselbacher Fayans Fabrikası'nda stajyer olarak çalışmış, eğitimini 1963–68 arasında İtalya'da tamamlamıştır. Erder, 1981–88 arasında Roma'da bulunan seramikçi ve heykeltarihi Astengo'nun tasarım stüdyosu USO-ART'ta görev almış; bu dönem yapıtlarında çoğunlukla renklendirilmiş killerin birbirine karıştırılmadan yan yana kullanılmasına dayalı neriage (neriage) tekniğini uygulamıştır. Sergilerinin ana temasını Akdeniz mavisi ve toprak oluşturur(bk. Resim 16).

**CANDEĞER FURTUN** (1936): İşlevsel seramik'ten figürü çağrıştıran organik biçimlere uzanan çalışmalarıyla tanınır. 1954–57 arasında İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nde, 1957–59 arasında da Seramik Bölümü'nde öğrenim görmüş, 1959-60'ta da İÜ Kimya Fakültesi'nde kil araştırmaları yapmıştır. 1960-61'de Eczacıbaşı Seramik Fabrikası'nda çalışmalar yapan sanatçı 1961'de gittiği ABD'de önce Rochester Teknoloji Enstitüsü'nde öğrenim görmüş, 1963'te de Amerikan El Sanatları Okulu Seramik Bölümü'nde lisansüstü çalışmasını tamamlamıştır. Aynı yıl Worcester El Sanatları Merkezi'nde ders veren sanatçı, çalışmalarını 1965'ten sonra İstanbul'daki özel atölyesinde sürdürmektedir. Önceleri işlevsel biçimler üzerinde yoğunlaşan Furtun, 1960'ların ortalarından başlayarak işlevsel biçimden uzaklaşmış ve önce plastik değerleri öne çıkaran kap biçimlerine, daha sonra da organik biçimlere yönelmiştir. Sanatçının 1970'lerde sürdürdüğü organik biçim denemeleri 1980'lerde yer yer figürü çağrıştıran, yuvarlak ve yumuşak hatların egemen olduğu kabartmalara dönüşmüştür. 1980'lerin sonlarında Furtun'un figürlerinin daha da hacim kazanarak çerçevenin sınırlarını zorladığı görülür. Bu yaklaşım sonucu sanatçı 1990'ların başında seramikte serbest biçim anlayışına ulaşmış ve ilk serbest ürünleri sayılan kol, bacak ve el dizilerini gerçekleştirmiştir. Bu diziler değişik yerleştirme biçimleriyle değişik anlamlar kazanmaları açısından mekân düzenlemeleri olarak da değerlendirilebilir. Sanatçı biçim çalışmalarının yanı sıra malzemeyle de yakından ilgilenmiş ve kendi sınırlarını üretmiştir.(bk. Resim 17).



Resim 17

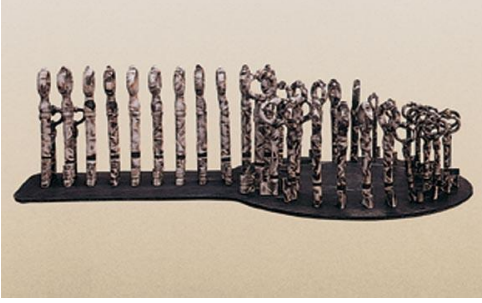


Resim 18

**ATILLA GALATALI** (1936–1994): Anadolu uygarlıklarından hareketle gerçekleştirdiği seramik yapıtlarıyla tanınır. Trabzon Lisesi'nde öğrenim gördüğü sırada resim hocası Kayhan KESKİNOK'un ilgi ve desteğiyle sanata yönelmiş, ancak hastalık nedeniyle 1954'te eğitimine bir süre ara verdikten sonra 1956'da yeniden sanat çalışmalarına başlamıştır. Galatalı, 1957–59 arasında Bedri Rahmi EYUBOĞLU'nun atölyesinde mozaik çalışmış, 1959'da İstanbul Belediye Sarayı için açılan mozaik yarışmasını, katıldığı ortak bir projeye kazanmış ve uygulamıştır. 1960'tan sonra seramik çalışmaya başlayan sanatçı ilk çalışmalarında H.MOORE'un içi oyuk insan başlarının kopyalarını yapmıştır. Portreye duyduğu ilgiyle klasik YUNAN heykellerini incelemiş ve bir ara İsmail Hakkı OYGAR'la seramik çalışmaları yapmıştır. Daha sonra, Anadolu'daki eski uygarlıkların, özellikle de HİTİT sanatının biçim anlayışı ilgisini çekmiş ve 1960'ların ortalarına doğru figürden uzaklaşarak nakış ve motiflere yönelmiştir. 1968'den sonra yapıtlarında yöresel çizgiler ağırlık kazanmaya başlamıştır Anadolu uygarlıklarının biçim ve örgelerine duyduğu ilgiyle 1974'ten sonra bunlara çağdaş bir anlam ve işlev yükleyerek Ekoloji adını verdiği yapıtlarını gerçekleştirmeye başlamıştır. Mimarlıkla da ilişki kurduğu bu yapıtlarında dinamik ve organik bir biçim anlayışı egemendir. Seramik yüzeye kazandırdığı ritmik dalgalanma ve kırılmalar, soyut biçimlerde amaçladığı hacim ve mekân ilişkilerinin sürekliliğiyle bütünleşmektedir. Ayrıca iri ve dolu biçimlere dinamik bir anlam yüklemiştir.

**GALATALI, FİLİZ ÖZGÜVEN** (1938, İZMİR): Soyut nitelikli serbest seramik formları ve pano çalışmalarıyla tanınan Galatalı, eğitimini 1958–61 arasında Güzel Sanatlar Akademisi'nde yapmış, mezun olduktan sonra Fulbright bursu ile gittiği ABD'de Rhode Island Tasarım Okulu'nda seramiğin teknik sorunları üzerine çalışmıştır. 1960'lann sonunda gerçekleştirdiği ilk yapıtlarında ağzı kapalı vazo ya da yanı yırtılmış kâseler yaparak işlevsel formları kullanmış, ama işlevi bir anlamda hicvetmiştir. 1970'lerin sonunda özgün form araştırmalarında denge ve ikilemin yanı sıra simgesel ve plastik anlatım olanaklarını irdelemiş, hamurun yumuşaklığını hissettiren kıvrımlı, yuvarlak öğelerle yalın biçimleri bir arada kullanmıştır. Sanatçı 1980'lerde siyah-beyaz ya da kilin doğal rengini koruyarak organik formlar üretmiş, boncukları anımsatan yuvarlak formları bir pano içinde kıvrımlı yüzeylerle ya da serbest bir formda yalın öğelerle birlikte, kümeler halinde kullanmıştır (bk Resim 18)

**ZEHRA ÇOBANLI (1958):** Seramiğin çağdaş sanat kavramlarıyla bütünleşen yönlerini irdelemektedir. Seramiğin hem heykel, hem resim hem de teknolojik yönlerinin çözümlenip kullanılması gerektiğini savunmaktadır. Seramik objelerin işlevsellik boyutuna değinir. Tekilden tümele, parçadan bütüne doğru yönlendirilen, izleyicinin, bakışını seramik sanatı bakımından uzaklaştırarak çalışmalarını sürdürmüştür. Osmanlı padişah ve sultanlarının tuğra ve tuğra yorumlarından oluşan tabaklar çalışmıştır. Osmanlı çinilerinin vazgeçilmez rengi maviyi kullanmıştır. Geleneksel seramiğe göndermelerde bulunarak Çağdaş, estetik ve teknik çalışmalar hedeflemiştir. Astar (slip) tekniğini kullanarak, astarı pişmiş yüzeye uygulamıştır. Diğer çalışmalarında da renkli çalışmıştır. Yüksek dereceli (1200 °C) fırında işlerini pişirmiştir. Sağlamlık ve mukavemetini sağlamıştır.(bk Resim 19, Resim 20).



**Resim 19**



**Resim 20**

**TUFAN DAĞISTANLI:** Özgün seramik çalışmalarını geçmişten ve doğadan etkilenerek gerçekleştirmiştir. Kuşlar temasını yoğun bir şekilde işlemiştir. İki adet yumurta formundan yola çıkarak; başları, kuyrukları ve yüzey dekorları ile birlikte çok sayıda farklı görüntüler ve formlar oluşturma çabası ile çok zengin bir çeşitlemenin yapılabileceğini göstermiştir. Şamotlu çamurdan şekillendirilen formlar izleme yumuşaklığına sahipken gerekli baş ve kuyruk ilaveleri yapılarak çeşitli teknikleri kullanarak (kazıma, yontma, çizgi ve yüzey dekorları yapmıştır. 1050 derecede pişirmiştir. Yalın ve sade renkler kullanmıştır. Aynı çalışmalarını balık teması üzerinde'de seramik çalışmalarını gerçekleştirmiştir (bk Resim21).



**Resim 21**



**Resim 22**

**GÜNGÖR GÜNER** (1941): Seramiğin bütün yönleriyle ilgilenmiş, ancak yapıtlarının biçimlendirilmesinde geleneksel çömlekçi çarkının ayrıcalıklı bir yeri olmuştur. Serbest form ve panolarının yanı sıra yapıtlarının büyük bir bölümünü, çömlekçi çarkında biçimlendirilmiş, yorum ağırlıklı üç boyutlu nesnelere ve işlevsel, özgün kap kacaklar oluşturur. Çok soyut nesnelere yapmaya devam etmiş, çok canlı renkler içeren küllü sırlarla oluşturduğu kare birimleri, içi renksiz ve renkli su dolu, çok sayıda kare naylon torbayla çevirerek gerçekleştirdiği toprak-su ilişkisi ve saydamlık adlı Yerleştirme'siyle seramik sanatının sınırlarını aşan kavramsal nitelikli çalışmalara yönelmiştir (bk Resim 22).

### 1.1.2. Çağdaş Türk Seramik Sanatının Boyutları

Sanat, başlangıçtan günümüze kadar evrensel oluşum gerçeklerine uygun bir şekilde gelişmiş ve süreklilik kazanmıştır. Her çağda ait olduğu çevrenin ve döneminin gerçeklerini, sanatçı kişiliği ile özdeşleştiren bir yapıya sahiptir.

Sanat yapıtı tarihe ışık tutar. Tarihin derinliklerinde yaşamış olan insanların düşünce, duygu ve umutlarını, üretim ve yaşam biçimlerini o dönemin yapıtlarından öğreniriz. Sanat böylece tarihsel toplumları anlamamızda yardımcı olur.

Çağdaş seramik sanatı ise tarihsel uygarlıkların verilerine dayandığı gibi, çağın beğenisine, toplumun ihtiyaçlarına ve kişinin tarzı doğrultusunda gelişir. Ayrıca çağdaş seramik sanatı, eski ile yeni arasında bağıntı kurarak uygarlıkların değişimi ve başkalaşımını, kültürel gelişimini, özgün çizgisi içinde estetik değerleri yansıtır

Çağdaş seramik tasarımına kaynak oluşturan geleneksel seramikler her ülkenin kendi sosyal ve kültürel süreçlerinin göstergeleridir. Bu eserler, gelişim süreci içinde insanın düşüncesini, evrene bakış biçimini, inançlarını, yaşam felsefelerini gösteren somut ürünlerdir.

Çağdaş seramik tasarımda geleneksel değerlerin kullanılması, verdiği mesaj veya biçimlerin etkisi ile oluşur, çağdaş sanat kaygıları açısından değerlendirilerek gelişir.

Seramik formların, estetik biçimlerinin yanı sıra bir anlatım ve ifade aracı olduğu unutulmamalıdır. El becerisine dayalı bir anlatımın, duygu ve düşünceler ile yoğrulmasının göstergesidir. Kişinin yaşadığı çevre, yaşam koşulları, olaylar, teknoloji, ruhsal yapı, sanat felsefesi, tarz ve öz-biçim ilişkisi içinde çağdaş seramik tasarımda etkendir.

Tasarımın zihinde oluşma aşamasında, kişinin dışındaki etkenlerin yanı sıra, kişinin yapıcı ve yaratıcı gücü rol oynar. Dışında kalan etkenler; objenin amacına ve görevine uygun tasarlanması, malzemenin olanakları ve üretim tekniklerinin doğru kullanılmasıdır. Bu koşullar kişinin yaratıcı gücünü zorlar.

Tasarımcı amaçladığı formu çizmek için, zihinde oluşturduğu düşünceyi ihtiyaç ve olanaklar doğrultusunda amaca uygun düzenler; çizer, görür, düzeltir, zihninde canlandırdığı formu kendine özgü ve yepyeni bir yaratı olarak ifade eder. Kullanacağı malzeme ile şekillendirir ve sonuçlandırır. Yaratıcılık özelliğini kapsayan bu eylemler süreci tasarımdır.



Uyarıcıların çokluğu ve çeşitliliği yaratıcı gücü zenginleştirir. Her insanın kendine özgü ve başkalarından farklı olan karmaşık bir yaşam birikimi vardır. Bu nedenle uyaranlar kişiler arasında farklı etkiler yapar. Yaratıcı kişi, başkalarına göre iyi bir gözlemci, inceleyici, titiz ve iyi düşünenidir. Yaratıcı kişi başkalarının göremediklerini görür, hisseder, algılar ve çevreye karşı daha duyarlı olur, farklı olanı ortaya koyma çabasına girer.

Çağdaş seramik tasarımında geleneksellik, teknoloji, malzeme ve üretim biçiminin yanı sıra yaratıcılık da önemli rol oynar. Türk seramik sanatına biçim-öz ilişkisi yönünden bakıldığında geleneksel seramiklerde biçimin kullanıma yönelik olduğunu, çağdaş seramik sanatına bakıldığında ise biçimin kullanım zorunluluğunu getirmediklerini görürüz. Bu kapsamda çağdaş seramik tasarımında formlar, kullanılabilirliğinin yanı sıra eser niteliğini de taşımaktadır ve üç grupta incelenebilir.

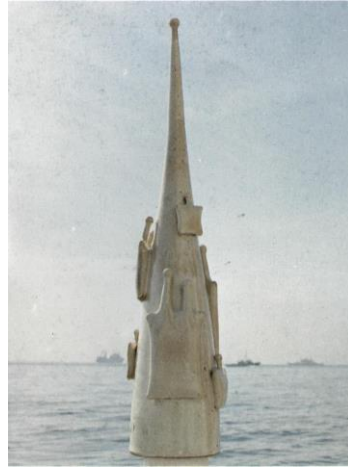
- Kullanım Seramikleri (kap-kacak, süs eşyaları vb.)
- Kaplama Seramikleri (İç ve dış mimari mekanlar vb.)
- Özgün Seramikler (Çeşitli seramik formlar, heykel vb.)

Çağdaş seramik sanatını oluşturan bu seramikler tasarlanırken işlev, malzeme ve üretim biçimi gibi koşulların yanı sıra kullanılacağı çevre, mekan, içinde; bulunulan ortam, günümüz olayları, arz- talep gibi unsurların devreye girmesi gerekmektedir. Endüstriyel seramik, ilke olarak fonksiyonellik ve estetik değerlerin dengede bulunduğu, birinin diğerine ödün vermediği bir karakter taşır. Her tasarım insan veya canlı içindir düşüncesi, tasarım ve ürünün bir arada yoğrulması ve sunulmasını gerektirir. İnsanların kullanımı için tasarlanan objelerin ölçüleri, insan ölçüleri ve kullanılabilirliği ile ilgilidir. Bu nedenle insan yapısı baz alarak yapılan inceleme ve araştırmaları kapsayan ergonomi, endüstriyel tasarımının iskeletini oluşturur.

### 1.1.3. Evrensel Boyuttaki Türk Seramiğinden Örnekler



**Sadi Diren  
Resim 1**



**Sadi Diren  
Resim 2**



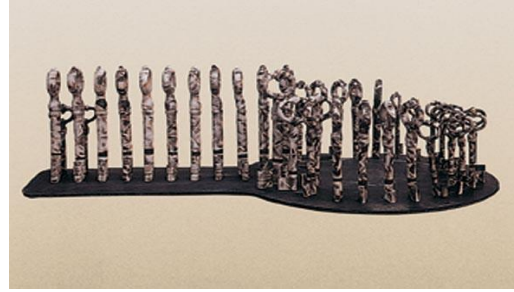
**Füreyya Koral**  
**Resim 3**



**Füreyya Koral**  
**Resim 4**



**Zehra Çobanlı**  
**Resim 5**



**Zehra Çobanlı**  
**Resim 6**



**Melike Abasıyanık**  
**Resim 7**



**Atila Galatalı**  
**Resim 8**



**Candeger Furtun**  
**Resim 9**



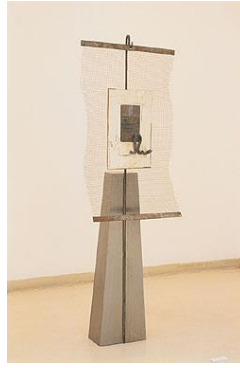
**Alev Ebüziya**  
**Resim10 11**



**Nasip İyem**  
**Resim 12**



**Zerrin Demirsu**  
**Resim 13**



**Tüzün Kızılçam**  
**Resim14**



**Türker Özdoğan**  
**Resim15**



**Tolga Savaş**  
**Resim16**



**Sibel Sevim**  
**Resim17**





**Tufan Dağıstanlı**  
**Resim 18**



**Saadettin Aygün**  
**Resim 19**



**Onur Öztürk**  
**Resim 20**



**Mustafa Tunçalp**  
**Resim 21**



**Mustafa Tunçalp**  
**Resim 22**



**Mine Aktaş**  
**Resim 23**



**Kaan Canduran**  
**Resim 24**



**Kemal Uludağ**  
**Resim 25**



**Halil Yörelî**  
**Resim 26**



**Lerzan Özer**  
**Resim 27**



**İlgi Adalan**  
**Resim 28**



**Hüseyin Özçelik**  
**Resim 29**



**Halil Yörelî**  
**Resim 30**



**Güngör Güven**  
**Resim 31**



**Füsün Çövenoğlu**  
**Resim 32**



**Erol Sazcı**  
**Resim 33**

#### **1.1.4. Özgün Form**

Eser niteliği taşıyabilecek, benzeri olmayan çalışmalar ve malzemenin olanakları doğrultusunda yapılan heykellerdir.

### 1.1.4.1. Özellikleri

İnsanoğlunun eşyayı üç boyutlu olarak görme ihtiyacından doğduğu gibi, figürü üç boyutlu tasvir etme gibi estetik bir problemi beraberinde getirir. Biçimleri ve özellikle verdikleri mesaj, anlatım gücü, içerdikleri öz ile önem kazanır. Sanatsal ifade biçimi olarak heykel, başlı başına bir dildir. Sanatçı bu dille gerçeği vermek, irdelemek, değiştirmek, dönüştürmek için yaratmaya başlar ve iç dünyası ile doğayı anlatır. Ahşap, maden, taş, mermer gibi malzemelerin yanı sıra seramik de heykel yapımında kullanılan diğer bir malzemedir ve olanakları doğrultusunda çalışılması gereklidir. Bu yaklaşımla görsellik, dayanıklılık, dokusal biçimleme, plastik değerler ve fonksiyonellik önem kazanır.

Tasarımcıya heykel çalışmalarında geleneksel seramikler sonsuz bir kaynak oluşturur. Örneğin; çağdaş seramik heykeller yapan Sadi Diren'in çalışmalarında geleneğin yansımalarını, Füreyya Koral'ın çalışmalarının bazılarında Hitit sanatının etkilerini, Ünal Cimit'de de Anadolu kültürünün etkilerini görebiliriz.

Özgün seramik formların, tek olmasının yanı sıra özümsemiş kültür ve değerlerin, yenilikçi düşüncelerle ifade edilmesi gerekir. Yenilikçi düşünceler, belli bir kültürün özelliklerini yansıttığı gibi tüm insanlığı ilgilendiren kültür ve değerlerin karışımı olarak evrensel düzeyde çalışmalarda yer almalıdır.

Seramik form çalışmalarında kullanım seramiği ve kaplama seramiklerinde iç içe olan işlevsellik veya fonksiyonellik özgün seramik grubunda da geçerlidir. Özellikle geleneksel çömlekçiliğe duyulan ilgi çerçevesinde üretilen biçimler sanat yapıtına dönüşmektedir. Örneğin; ince cidarlı ve yalın çömlek biçimleriyle Alev Ebüzziya'nın çalışmaları, geleneksel çömleklerin çağdaş yorumlamalarıdır. Ayrıca Güngör Güner çömlekçi tornasını kullanarak ürettiği formlara, torna dışı müdahalelerle yeni, çağdaş ifadeler kazandıran diğer bir sanatçımızdır.

Genel olarak seramik form sanatında tasarım yapılırken, kişi başka sanat veya sanatçılardan etkilenecektir. Ancak kendi kişiliği, kültürü ve anlatım diliyle etkilendiği yönlerini tamamıyla kendine özgü ve yepyeni, çağdaş bir biçimde özümsemeli, değerlendirmeli ve ortaya koymalıdır. Bu anlayışla üretilen seramik eserler, sanatın gelişmesine ve evrensellik kazanarak gelecek kuşaklara olumlu örnekler bırakılmasını sağlayacaktır.

Sonuç olarak çağdaş seramik form sanatında tasarım ve biçim aşamasında tasarımcı veya sanatçı, toplumun ihtiyaçlarına en iyi ve en uygun biçimde cevap vermeye çalışmalı, toplumun birikimini bilmeli ve bunu çağdaş biçimde yorumlamalıdır.

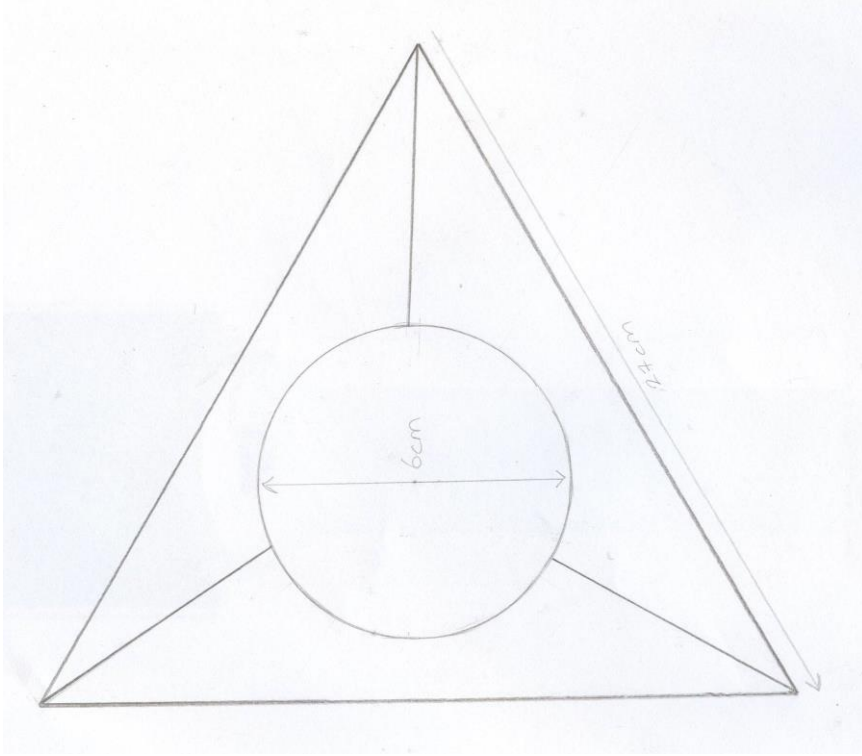
Seramik sanatı, tarih boyunca farklı uygarlıklara, toplumun yaşam biçimine, inançlarına, teknik ve estetik değerlerine göre değişerek günümüze kadar gelişerek devam etmiştir. Günümüzde çağın koşullarına, yaşam felsefesine, toplumun yapısına ve yapan kişinin eğitimi, birikimi ve tarzına göre biçimlenmektedir.

Çağdaş seramik sanatının daha ileri gitmesi gelişmesi ve yaygın hale gelmesi için üst düzey tasarımcıların yetiştirilmesi ancak bu alanda eğitimin geliştirilmesi ile mümkün olabilecektir

#### 1.1.4.2. Uygulama Örnekleri

Aşağıdaki yapılan örnekleri inceleyiniz.

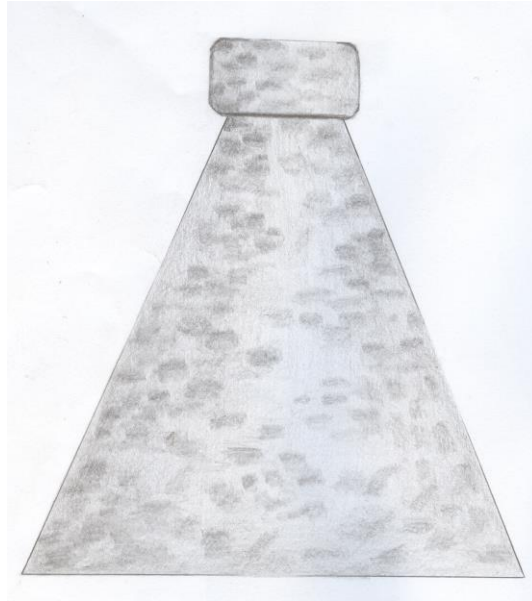
#### Örnek Çalışma:1



Resim 1/a: Teknik resim çizimi

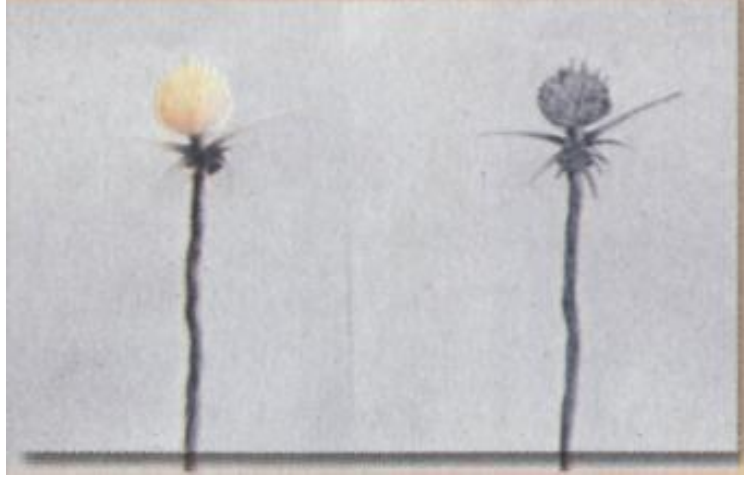


**Resim 1/b: Teknik resim çizimi**

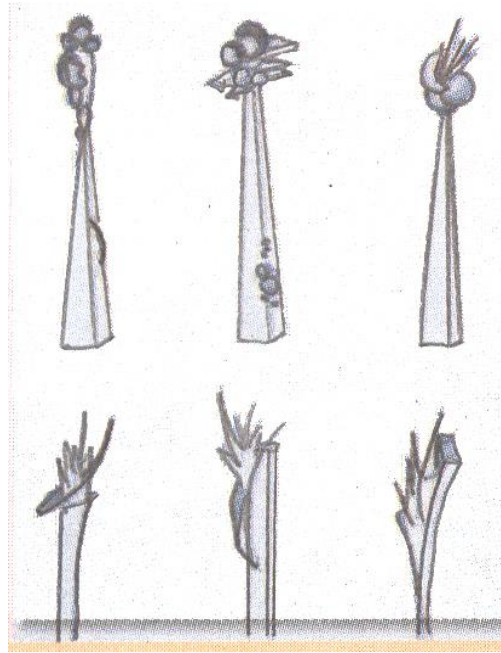


**Resim1/c: Renkli ve ışık –gölge çalışması**

## Örnek Çalışma: 2

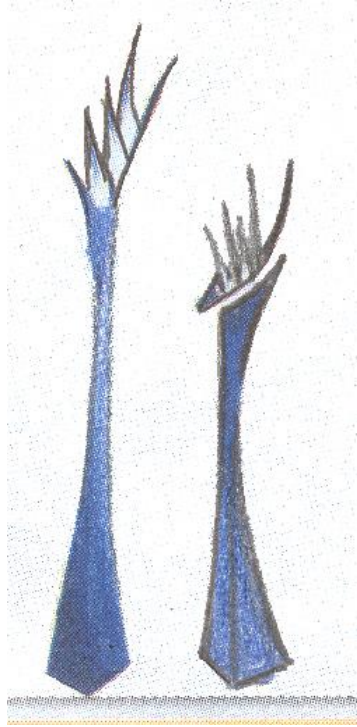


Resim 2/a:Doğadan canlı çiçek resimleri



Resim 2/b: Tasarım araştırmaları



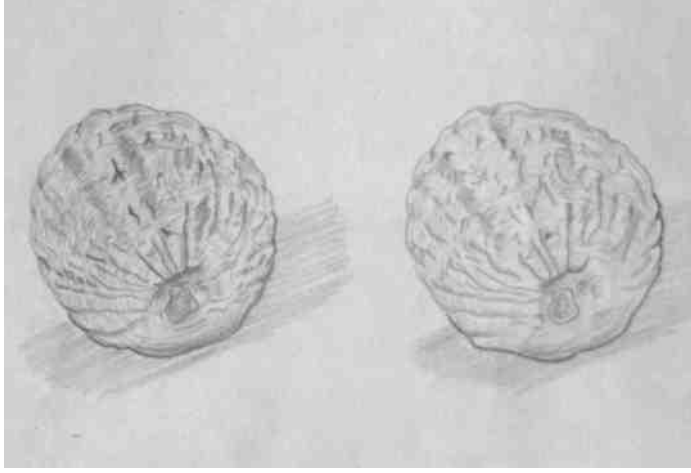


**Resim 2/c: Renkli tasarım çalışması**



**Resim 2/d: Seramik Heykel:** Şamotlu kil kullanılmış elle şekillendirilmiş, sır içi boya ile renklendirilerek şeffaf sır ile sırlanmıştır.

### Örnek Çalışma 3:



Resim 3/a: Siyah-beyaz kuru ceviz etüdü



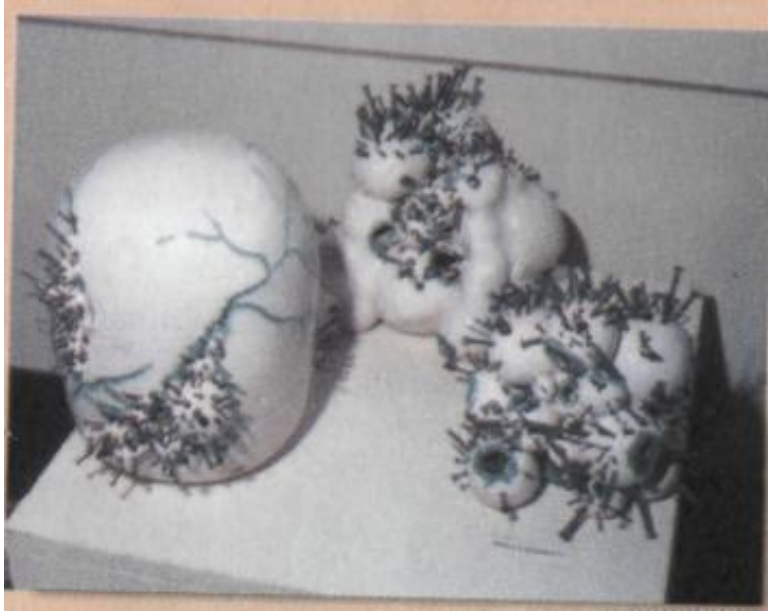
**Resim 3/b: Seramik Form:** Şamotlu kil kullanılmış, elle ve kalıp yöntemi ile şekillendirilmiş, oksit, renkli sır ile renklendirilmiştir. Şeffaf ve opak sır ile sırlanmıştır. Cevizin yüzey dokusu ve çamurun dokusu, yüzey süslemesini oluşturmuştur.



#### Örnek Çalışma 4:



**Resim 4/a: Renkli diken Etüdü**



**Resim 4/b: Seramik Heykel: Şamotlu kil kullanılmış elle ve kalıp yöntemi ile şekillendirilmiş, opak ve şeffaf sır ile sırlanmıştır.**

Diken formu ve ince uzantılarından yola çıkarak üçlü grup olarak değişim ve çoğalma konulu form tasarımı yapılmıştır.

### 1.1.4.3. Seramikte Tasarım

Tasarım, bir formun yapılış amacına uygun, çevresi ve kendi içinde uyumlu, dengeli, göze hoş gelecek, estetik bir şekilde, malzemeye uygun olarak planlanması ve uygulanmasıdır.

Çağdaş seramik tasarımında geleneksellik, teknoloji, malzeme ve üretim biçiminin yanı sıra yaratıcılık da önemli rol oynar. El becerisine dayalı bir anlatımın, duygu ve düşünceler ile yoğrulmasının göstergesidir. Kişinin yaşadığı çevre, yaşam koşulları, olaylar, teknoloji, ruhsal yapı, sanat felsefesi, tarz ve öz-biçim ilişkisi içinde çağdaş seramik tasarımında etkindir.

Tasarımın zihinde oluşması sırasında dış etkenlerin yanı sıra kişinin yapıcı ve yaratıcı yönünde rol oynadığını görürüz. Kişinin tasarladığı yaratıcı ürünün seramik formu olarak ortaya çıkmasında objenin amacına ve görevine uygun tasarlanması, kullandığı malzemenin olanakları, üretim tekniklerinin doğru kullanılması etkindir.

Tasarımcı amaçladığı formu çizmek için zihinde oluşturduğu düşünceyi ihtiyaç ve olanaklar doğrultusunda amaca uygun düzenler, çizer, görür, düzeltir. Zihinde canlandığı formu kendine özgü ve yeni bir yaratı olarak ortaya koyar. Kullanacağı malzeme ile şekillendirir ve sonuçlandırır.

## UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıda özgün bir formun tasarım aşamaları verilmiştir. İşlem basamaklarından faydalanarak seçmiş olduğunuz özgün formun tasarım aşamalarını uygulayınız.

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Özgün form tasarımı yapmak için uygun çalışma ortamı hazırlayınız.	➤ Aydınlık temiz düzgün bir masa hazırlayınız. ➤ Atölye önlüğü giyiniz.
➤ Günümüz seramik sanatçılarının seramik sanatına katkılarını araştırınız	➤ İnternet, yazılı kaynaklar, görsel kaynaklar, varsa ders kitapları, ansiklopediler, dergilerden veri toplayınız.
➤ Yapılan örnekleri inceleyiniz.	➤ Kütüphaneden, basılı ve görsel kaynaklardan, kişilerden, örnekler toplayınız.
➤ Özgün form çalışmaları konusunda veri toplayınız.	
➤ Form tasarımı için araç gereç hazırlayınız.	➤ Kalem, silgi, kalemıraş, parşömen, resim kâğıdı, masa.
➤ Tasarım ile ilgili veri toplayınız.	➤ Tasarım ile ilgili yazılı kaynakları araştırınız. ➤ Tasarım hakkında bilgi ediniz. ➤ Tasarım yapabilme becerisini kazanınız.
➤ Çeşitli örnekleri etüt ediniz.	➤ Işık gölge kuralına uygun tasarım becerisi kazanınız. ➤ Doğa etütleri yapınız. ➤ Tabiattaki canlı-cansız her türlü güzelliği objeye dönüştürmek için yaratıcılık becerisi kazanınız. ➤ Yaratıcılık ve estetik değerlere göre tasarım yapınız. ➤ Zamanı iyi değerlendiriniz. ➤ Temiz ve düzenli çalışınız.

## ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Özgün form tasarlama ile ilgili yapmış olduğunuz uygulama faaliyetlerindeki çalışmalarını tekrar ederek, değerlendirme ölçeğine göre kendiniz veya arkadaşınızla değişerek değerlendiriniz.

### A. OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Bir formun yapılış amacına uygun, çevresi ve kendi içerisinde uyumlu Aşağıdaki cümlelerin başına doğru ise “D” yanlış ise “Y” koyunuz.

- (.....) 1. Tasarım; dengeli, göze hoş gelecek, estetik bir şekilde, malzemeye uygun olarak planlanması ve uygulanması.
- (.....) 2. Özgün form tasarlama, önce zihinde başlar.
- (.....) 3. Kişi yapacağı tasarımı direk çamurla hemen biçimlendirmeye başlar.
- (.....) 4. Tasarımda perspektif kuralı çok da önemli değildir.
- (.....) 5. Özgün form tasarımı yaparken, kişinin yaratıcı ve estetik değerleri çok önemli değildir.
- (.....) 6. Tasarım=Perspektiftir.
- (.....) 7. Seramik sanatçılarımızdan Sadı Diren yuvarlak, sade ve yalın renklerde çalışmalar yapmaktadır.
- (.....) 8. Güngör Güner; çömlekçi tornasını kullanarak ürettiği formlara, torna dışı müdahalelerle yeni, çağdaş ifadeler kazandıran bir sanatçımızdır.
- (.....) 9. Seramik sanatçısı Alev Ebüziya çalışmalarında insan tiplmelerinden etkilenerek seramik formlar çalışmıştır.
- (.....) 10. Çağdaş seramik form yapımında Füreyya Koral ‘ın çalışmalarının bazılarında Hitit Sanatının etkileri, Ünal Cimitin eserlerinde ise Anadolu kültürünün etkileri görülmektedir.

### Değerlendirme

Sorulara verdiğiniz cevaplar cevap anahtarınıza göre (değerlendirme ölçeği) doğru ise uygulamalı teste geçiniz. Cevaplarınız yanlış ise öğrenme faaliyetinin ilgili bölümüne dönerek konuyu tekrar ediniz.

## B. UYGULAMALI TEST

Öğrenme faaliyetinde kazandığınız beceriler doğrultusunda tasarımda perspektif çizim kuralları uygulayınız. Bu uygulamayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
➤ Türkiye'deki seramik sanatçıları araştırıp Türk seramiğine katkılarını öğrendiniz mi?		
➤ Türkiye'deki seramik sanatçılarının özgün çalışmalarını araştırdınız mı?		
➤ Etkilendiğiniz sanatçıların çalışmalarından yola çıkarak özgün tasarımlar yaptınız mı?		
➤ Seçtiğiniz özgün form tasarımının çizimini perspektif kurallarına uygun çizdiniz mi?		
➤ Uygun çalışma ortamı sağladınız mı?		
➤ Oluşabilecek hataları önceden belirleyip tedbir aldınız mı?		
➤ Zamanlamaya dikkat ettiniz mi?		
➤ Temiz ve düzenli çalıştınız mı?		

## Değerlendirme

Cevaplarınız “Evet” ise yeni bir uygulama faaliyetine geçebilirsiniz “Hayır” cevaplarınız ağırlıkta ise tekrar faaliyeti gözden geçiriniz. Kendinizi eksik bulduğunuz kısımları tamamlayınız.

## DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

### KONTROL LİSTESİ

Bu uygulama kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınızı. Becerilerinizi Evet ve Hayır kutucuklarına (x) işareti koyarak kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
➤ Araç gerecinizi doğru olarak seçip hazır hale getirdiniz mi?		
➤ İş önlüğünüzü giydiniz mi?		
➤ Özgün form tasarımı yapmak için aydınlık ortam hazırladınız mı?		
➤ Temiz, düzenli bir masa hazırladınız mı?		
➤ Günümüz seramik sanatı örneklerini araştırıp incelediniz mi?		
➤ Işık-gölge kurallarına uygun özgün form tasarlama becerisi kazandınız mı?		
➤ Doğa etütleri yaptınız mı?		
➤ Tabiattaki canlı- cansız her türlü güzelliği objeye dönüştürmek için yaratıcılık becerisi kazandınız mı?		
➤ Yaratıcılık ve estetik değerlere göre tasarım yaptınız mı?		
➤ Tasarım ile ilgili örnek çalışmaları incelediniz mi?		
➤ Tasarım yapma becerisi kazandınız mı ?		
➤ Çevrenizdeki insanlarla iyi ilişkiler kurdunuz mu ?		
➤ Temiz ve düzenli çalıştınız mı?		
➤ Zamanı iyi kullandınız mı?		

### Değerlendirme

Cevaplarınız “Evet “ise yeni bir uygulama faaliyetine geçebilirsiniz “Hayır” cevaplarınız ağırlıkta ise tekrar faaliyeti gözden geçiriniz. Kendinizi eksik bulduğunuz kısımları tamamlayınız.

## ÖĞRENME FAALİYETİ- 2

### AMAÇ

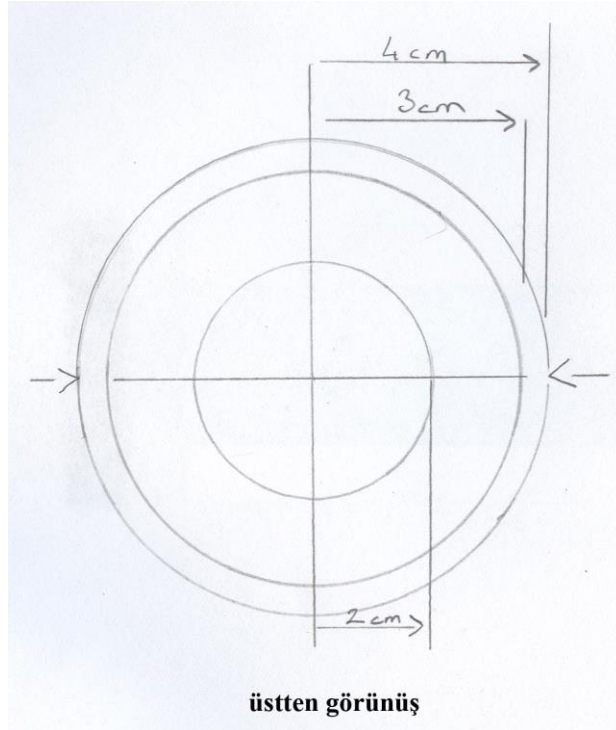
Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında perspektif tekniğini doğru kullanarak özgün form tasarımları yapılan formların görünüşlerini çıkartabileceksiniz.

### ARAŞTIRMA

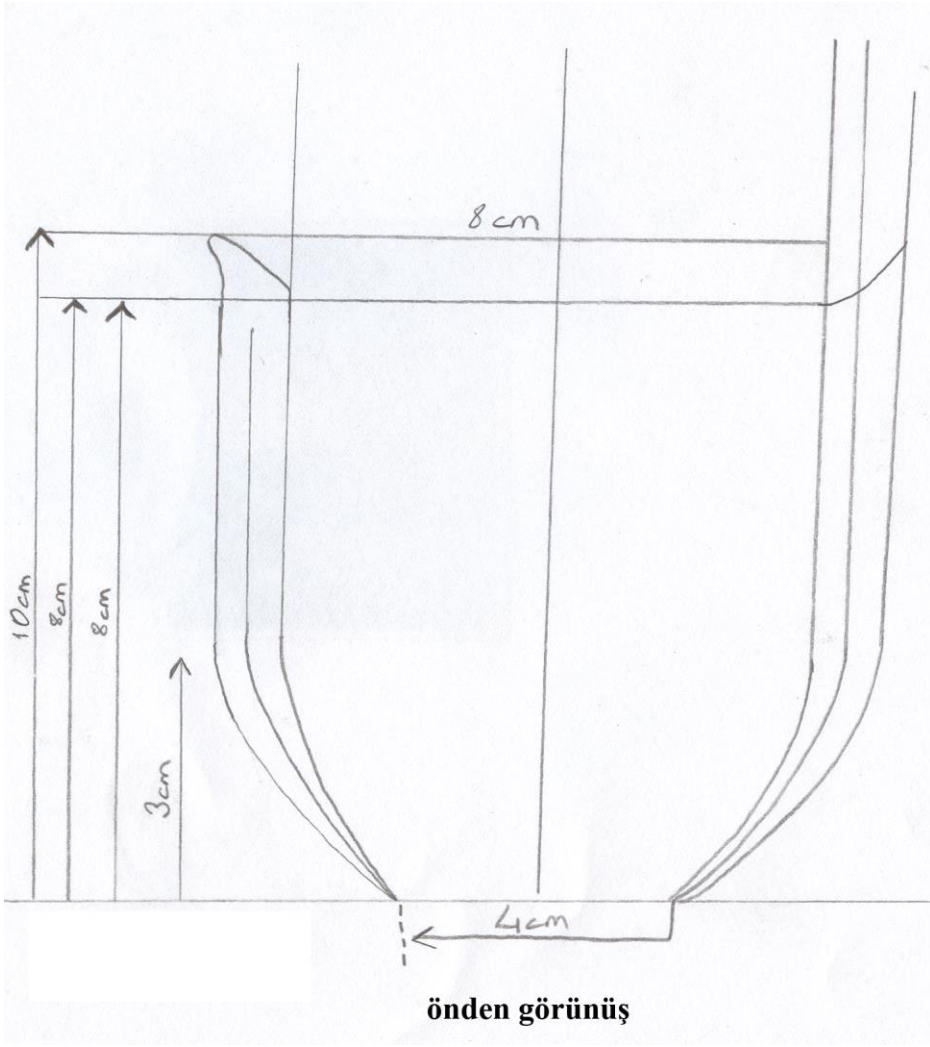
- Tasarımı yapılmış özgün formun perspektif çizimini yapmaya başlamadan önce bu konu ile ilgili araştırma yapmak ve bu yöntemle yapılmış örnekleri arkadaşlarınızla inceleyip paylaşınız.
- Bu araştırma için grafik, resim, seramik atölyeleri ve perspektif ile ilgili yazılı ve görsel kaynaklardan yararlanabilirsiniz.

## 2. ÖZGÜN TASARIMI YAPILAN FORMUN PERSPEKTİF ÇİZİMİ

### Örnek Çalışma -1



Resim 1/a: Teknik resim çizimi



**Resim 1/b: Teknik resim çizimi**



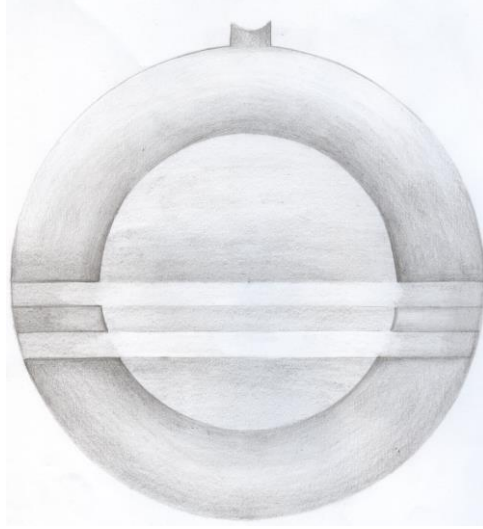


**Resim 1/c: Özgün form tasarımının renkli ışık-gölge çalışması**



**Resim 1/d: Şamotlu kille çalışılan formun artistik sırla sırlanmış hali**

## Örnek Çalışma -2

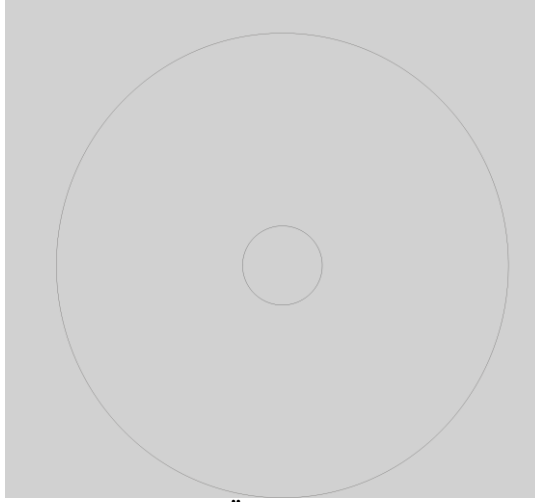


**Resim 2/a: Kara kalem çalışması**

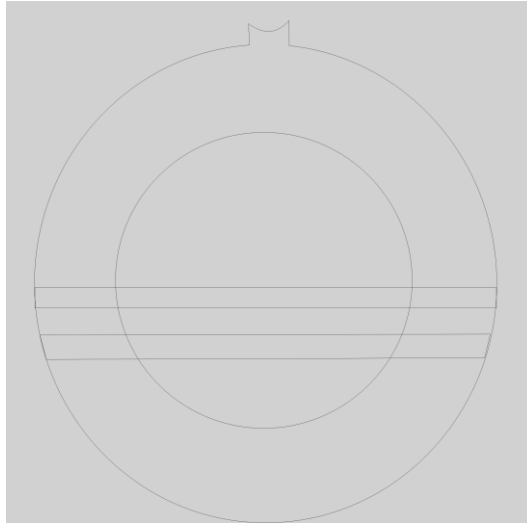


**Resim 2/b: Renkli ışık gölgeli çalışması**

**Tasarımın teknik resiminin çizimi**



**Resim 2/c: Üsten görünüş**



**Resim 2/d: Resmin karşıdan görünüşü**

## ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet sonunda kazandıklarınızı aşağıdaki soruları cevaplayarak ölçünüz.

Bilgilerinizi belirlemeniz için bir kısım doğru bir kısım yanlış cümleler verilmiştir. Cümle doğru ise D, cümle yanlış ise Y harfi koyunuz.

### OBJEKTİF TESTLER

- (.....) 1. Üç boyutlu cisimleri, iki boyutlu bir düzlem üzerinde göstermek için kullanılan çizim yöntemine perspektif denir.
- (.....) 2. Perspektif çizim tekniğinin kullanılması seramik form tasarımında önemlidir.
- (.....) 3. Perspektifin en önemli kavramı üç boyuttur.
- (.....) 4. Bir noktada birleşen perspektife tek kaçışlı perspektif denir.
- (.....) 5. Perspektif çizimi yaparken çizgiler sade ve yalın olmalıdır.
- (.....) 6. Ufuk çizgisinin üzerinde kalan nesnelerin perspektif çizimleri üstten görünür.

### DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevapladığınız konularla ilgili öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız. Tamamı doğru ise bir sonraki uygulamaya geçiniz.

## B. UYGULAMALI TEST

Çizimini yaptığınız özgün seramik formun perspektif uygulamasını aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
➤ Araç gerecinizi doğru olarak seçip hazır hale getirdiniz mi?		
➤ İş önlüğünüzü giydiniz mi?		
➤ Özgün form tasarımı yapmak için aydınlık ortam hazırladınız mı?		
➤ Temiz, düzenli bir masa hazırladınız mı?		
➤ Kağıda yerleştirme yaptınız mı?		
➤ Deseni doğru geçirdiniz mi?		
➤ Size verilen ölçülere bağlı kaldınız mı?		
➤ Tekniğe uygun çizim yaptınız mı?		
➤ Yaratıcılık ve estetik değerlere göre tasarım yaptınız mı?		
➤ Daha önceki yapılan perspektif çizimleri incelediniz mi?		
➤ Perspektif çizimle tasarım yapma becerisi kazandınız mı ?		
➤ Çevrenizdeki insanlarla iyi ilişkiler kurdunuz mu ?		
➤ Temiz ve düzenli çalıştınız mı?		
➤ Zamanı iyi kullandınız mı?		

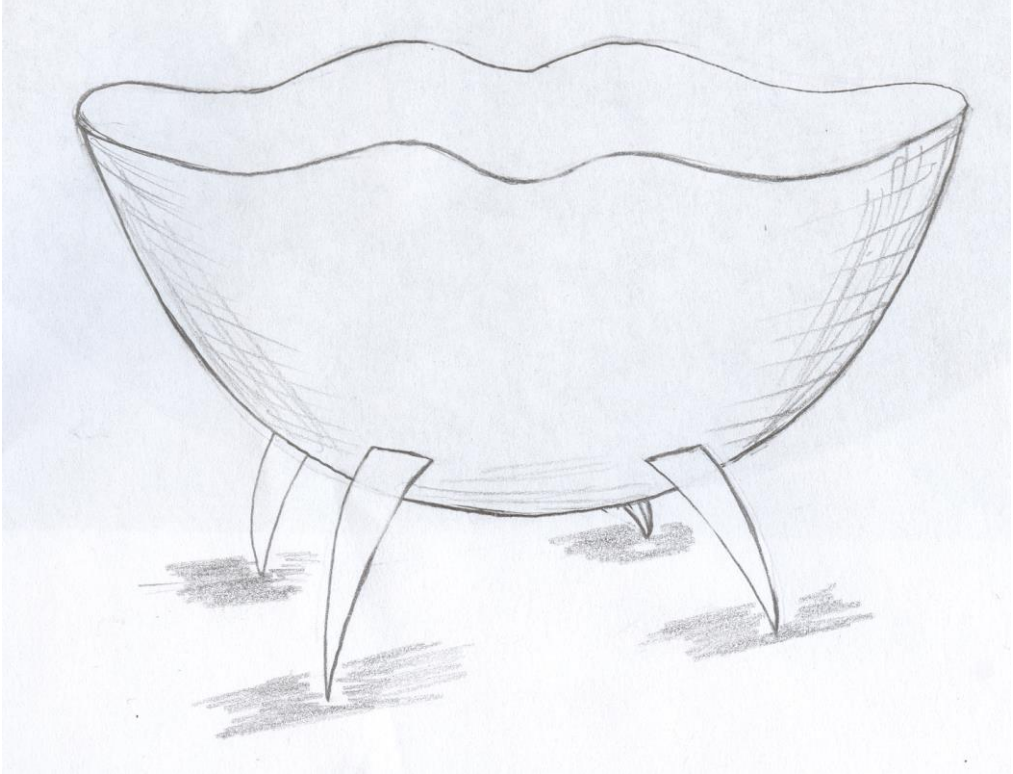
## DEĞERLENDİRME

Cevaplarınız “Evet” ise yeni bir uygulama faaliyetine geçebilirsiniz “Hayır” cevaplarınız ağırlıkta ise tekrar faaliyeti gözden geçiriniz. Kendinizi eksik bulduğunuz kısımları tamamlayınız.

# MODÜL DEĞERLENDİRME

## PERFORMANS TESTİ (YETERLİLİK ÖLÇME)

Modül sonunda kazandığınız yeterliliği aşağıdaki tasarımı yapılan özgün formun perspektif çizimlerini yapınız. Renkli, açık – koyu değerlere dikkat ederek çizimlerinizi yapınız.



Resim 1/a

### Kullanılacak Araç - Gereçler

- Kalem
- Silgi
- Resim kağıtları
- Kalem açacağı
- Temiz masa
- Renkli kalemler, guaj boya
- Pergel

Aşağıdaki işlemleri tamamladığınızda özgün form tasarımını yapmış olacaksınız

1. Çalışma için gerekli araç gereçleri temin ediniz.
2. Yukarıda size verilen özgün tasarım örneklerini tasarım kurallarına uygun olarak çizimini yapınız.
3. Yaratıcılığınızı kullanarak üzerlerine uygun doku örnekleri yapınız.
4. Seramik sanatçılarının eserlerini iyice inceleyerek tasarım becerinizi kuvvetlendiriniz.
5. Çalışmanızı yaparken zamanı iyi kullanınız.
6. Tasarımlarınızı biçimlendirmeye uygun hale getiriniz. Ölçü – oran kuralına bağlı kalınız.
7. Işık – gölge kuralına uygun tasarım yapınız.
8. Tasarımlarınızın teknik resim çizimlerini kuralına uygun olarak uygulayınız.

Uygulama sırasında sorun ile karşılaşıyorsanız öğretmeninizden yardım alınız.

## **Değerlendirme**

Bu uygulama kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri EVET ve HAYIR kutucuklarına (x) işareti koyarak kontrol ediniz.

## KONTROL LİSTESİ

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
➤ Araç gerecinizi doğru olarak seçip hazır hale getirdiniz mi?		
➤ İş önlüğünüzü giydiniz mi?		
➤ Özgün form tasarımı yapmak için aydınlık ortam hazırladınız mı?		
➤ Temiz düzenli bir masa hazırladınız mı?		
➤ Günümüz seramik sanatı örneklerini araştırıp incelediniz mi?		
➤ Işık- gölge kurallarına uygun özgün form tasarlama becerisi kazandınız mı?		
➤ Doğa etütleri yaptınız mı?		
➤ Tabiattaki canlı - cansız her türlü güzelliği objeye dönüştürmek için yaratıcılık becerisi kazandınız mı?		
➤ Yaratıcılık ve estetik değerlere göre tasarım yaptınız mı?		
➤ Tasarım ile ilgili örnek çalışmaları incelediniz mi?		
➤ Tasarım yapma becerisi kazandınız mı?		
➤ Çevrenizdeki insanlarla iyi ilişkiler kurdunuz mu?		
➤ Temiz ve düzenli çalıştınız mı?		
➤ Zamanı iyi kullandınız mı?		

## DEĞERLENDİRME

Yapılan değerlendirme sonunda HAYIR cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız modülü tekrar ediniz. Cevaplarınız doğru ise bir sonraki modüle geçmek için ilgili kişilerle iletişim kurunuz.



# CEVAP ANAHTARLARI

## ÖĞRENME FAALİYETİ -1 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	Y
4	Y
5	Y
6	Y
7	Y
8	D
9	Y
10	D

## ÖĞRENME FAALİYETİ -2 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	D
4	D
5	D
6	Y

## ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- [www.seramiksanati.com.tr](http://www.seramiksanati.com.tr)
- [www.gençbilim.com.tr](http://www.gençbilim.com.tr)
- [www.kimkindir.com.tr](http://www.kimkindir.com.tr)

## KAYNAKLAR

- Eczacıbaşı **Sanat Ansiklopedisi**, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, 1.2.3.cilt, 1997.
- Ayda, D, 2001, **Seramik Tasarımı**, Ya-Pa Yayınları, İstanbul.
- Anonim, **Milliyet Sanat Dergileri** ,3.sayı, 1967.
- **Seramik Dünyası Dergileri** Yıl: 1994–1995–1996 yılları.
- [www.canakkaleseramikmuzesi.com.tr](http://www.canakkaleseramikmuzesi.com.tr)